

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — ECONOMIA POLITICĂ
 APARE ODATA PE SAPTĂMANĂ SUB CONDUCEREA D-lor

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. CERBAN, G. MEITANI,
 N. POLIZU-MICȘUNEȘTI, C. HAGI-THEODORAKY.

333

SILIU RĂDULESCU
 PRIM-REDACTOR

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
 3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
 REDACTOR-ADMINISTRATOR

Mircea Djuvara. — *Observațiuni asupra câtorva lipsuri ale Facultății de Drept din București.*

George Popescu. — *Probleme în referenț.*

Jurisprudența Română. — *Inalta Curte de Casație și Justiție, s. II.* — Inchiriere. — Ordonanță de evacuare. — Contestație. — Renunțare anticipată.

(Teodor Băcanu cu C. Dinu și alți).

Curtea de Apel din Iași s. I. — Vinzare coactivă. — Scopul în care s'a crecat. — Acțiuni. — Diferențe de preț. — Bursă. — Mijloc oficial. — Afaceri încheiate. — Renunțare. — reziliere.

(C. Diamant cu H. Edelstein și alții).

Observațiuni asupra câtorva lipsuri ale Facultății de Drept din București

Un adevăr banal, dar din nefericire nu destul de simțit la noi în toată seriozitatea lui, este că în școală se hotărăște viitorul unei țări. El atârână în deosebi de Universitate, care pregătește în ultimă analiză corpul profesorilor tuturor celorlalte școli, care imprimă directiva culturii generale și care plămădește astfel sufletul și viitorul poporului respectiv.

Dintre ramurile Universității, Facultatea de Drept are desigur o însemnătate particulară. Aproape fără de nici un alt sprijin din partea nici unei alte instituțiuni sau vre unei școli subordonate, Facultatea de Drept formează conștiința juridică și deci practică a unui popor, îi desemnează calea organizării sale de stat, îl învață cum să-și recunoască marile nevoi, să-și pregătească și să-și aplice zilnic legile, îi imprimă într'un cuvânt întreaga directivă a organizării sale vii și-i dă cheia posibilității unei pecinice și mulțumite viețuiri.

Juristul joacă astfel, pe vrute, pe nevrute, printre toți ceilalți specialiști teoreticieni, rolul de căpetenie în încheierea, consolidarea și menținerea unui organism de stat. Are într'adevăr misiunea de a analiza și îndruma toate nevoile cele mari și deci întreaga viață a acestui organism. Cu atât mai vădit acum la noi în țară, unde ne aflăm încă la primele începuturi ale noii noastre forme de Stat și unde aproape totul este de construit de aci înainte, pe temelii așa de fericit așezate până azi.

Se înțelege astfel rolul covârșitor, pe care învă-

țământul dreptului îl va juca mai ales de azi înainte în evoluțiunea națiunii noastre. După cum va fi acest învățământ, așa va fi în foarte mare parte directiva vieții noastre de Stat.

Și totuși necesitatea extrem de adâncă a unei cât mai temeinice organizări a acestui învățământ și a unei scrupuloase selecțiuni a corpului profesoral este încă foarte puțin intrată în conștiința publică. Nici chiar conștiința lumii noastre juridice nu se emoționează azi prea mult în fața acestor probleme, pe care pare a le pune pe acelaș plan cu atâtea altele.

O asemenea nepăsare trebuie să înceteze.

Problema reorganizării școlilor noastre de drept, este o problemă grea, de care avem datoria a ne preocupa urgent și de aproape.

Care dintre juriști nu știe și mai ales nu simte toate lipsurile învățământului dreptului dela noi?

Facultatea noastră de Drept nu este organizată pe un plan pedagogic și astfel cea mai mare parte din învățământul, care se predă în ea, se pierde și nu este, cum ar trebui să fie, sămânța bogată sădită să rodească în sufletul tinerimei.

Pe de altă parte, prin alcătuirea programelor oficiale ale materiilor de predat, ea e menită a nu scoate nici oameni de știință, nici practicieni. În fine, regulamentul studiilor are aparența că e făcută mai mult spre a facilita o cât mai grabnică obținere de diplome, decât de a crește suflete de juriști adevărați.

Care dintre noi nu-și aduce aminte cu o adevărată strângere de inimă dureroasă de primele debuturi studentești la cursurile de drept? Aproape cu nimic studentul nu este preparat în liceu pentru studiile juridice. După o lungă pregătire în școlile secundare în sensul exclusiv al științelor exacte și al umanităților, el intră dintr'odată într'o lume cu desăvârșire nouă și extrem de complicată. Disciplina dreptului are cu totul alt obiect și alte metode decât științele exacte și decât literatura. Atmosfera ei este radical deosebită de a acestora. O dificultate de adaptare imensă întâmpină astfel pe studentul, care ia primul contact cu dreptul.

În loc de a avea în vedere greaua problemă pedagogică, pe care o pune această constatare, pro-

gramul facultății prevede, că încă din anul întâi se va începe tratarea aprofundată a materiilor de drept, sau a unor părți din ele. Întreg dreptul constituțional, o jumătate din dreptul roman, o treime din întreg dreptul civil trebuie astfel de exemplu predate dela început în anul întâi.

Studentul nu știe nici cece este aceea „Drept” și nu are nici o idee de ramuri întregi esențiale ale disciplinei juridice, studiate în anii următori; el totuși trebuie să învețe fără nici o ezitare și în toate amănuntele mecanismul juridic al organizării familiei la Romanii primitivi, de exemplu, așa cum a fost într-o societate astăzi cu desăvârșire moartă și complet străină de cea, pe care el o cunoaște cu o experiență vie. Și să ne gândim ce efort serios științific ar trebui chiar unui om matur spre a ajunge la o asemenea pătrundere! Să ne mai mirăm de aversiunea, pe care atâția studenți o prind astfel din primele începuturi pentru studiul totuși frumos și indispensabil al dreptului roman?

Și ce să spunem despre mintea sârmanului tânăr, care în primul semestru al studiilor sale de drept auzia până de curând dezvoltându-i-se în mod doct, dela catedră cu toate subtilitățile și controversesele, pe care le comportă, teoria neretroactivității legilor?

Puterea de gândire i se întunecă și el se resemnează a deveni studentul, care învață pe dinafară pentru examene. Abia dacă puțini dintre cei aleși, împinși de propriul imbold al sufletului, avid de o îndrumare intelectuală, încearcă să găsească, ca într'un refugiu și la alte facultăți, lumina și căldura științifică, pe care în zadar au așteptat-o dela Facultatea de Drept.

Și ce greu e, din punct de vedere pedagogic, să întorci sufletele, care odată s'au îndepărtat. Nu e nimic mai setos, dela sine, de cunoștințe decât copilul. Dar tot așa de ușor cum îl prinzi la început, așa refuză el mai târziu hrana intelectuală, când i-ai sădit aversiunea, neștiind să-i provoci interesul cald și să-i legi astfel sufletul.

Constatăm așa dar, că programul facultății este lipsit de preocuparea pedagogică chiar pentru organizarea primului contact al studentului cu știința dreptului.

Introducerile generale făcute din proprie inițiativă de unii profesori la materiile respective, precum chiar și creiarea recentă a catedrei de enciclopedie juridică nu sunt decât slabe paliative pentru situațiunea astfel creată. Când întreg planul unei construcțiuni este greșit, ea nu se va putea consolida cu o încercare de reparațiune parțială și secundară.

Materia de studiu cea nouă, care se face ca introducerea, nu are legătură organică într-o limpede sistematizare, cu programul general al celorlalte materii, care se predau concomitent sau în anii următori.

Dacă privim acum viața studentescă mai departe, trecută de începuturi și intrată în cursul studiilor, până în momentul eșirii studentului din Facultate, constatăm în programe aceleași lipsuri.

Materiile sunt rânduite în anii de studii aproape

la noroc sau după necesități cu totul streine, fără legătură sistematică.

Un singur exemplu: care e rațiunea mai adâncă pentru care „Economia politică” ar fi în anul al treilea, alături de „Dreptul internațional”, iar „Economia politică cu aplicațiuni la legislația rurală și industrială”, ar fi cum a fost în anul II alături de „Dreptul penal”?

Pe de altă parte nu aflăm în program nici o repetare chibzuită a predării materiilor conform unui plan dinainte bine conceput. Căci sistemul, pe care o elementară considerațiune pedagogică îl împune mai ales pentru drept, este acel al ciclurilor de materii, care se dezvoltă succesiv de mai multe ori și din ce în ce mai aprofundat; el pare a fi cu totul ignorat de programa oficială a facultății.

Vedem astfel, spre exemplu, cum materia dreptului civil este tăiată în trei părți egale și împărțită astfel în cei trei ani de studii dela licență. Nici nu vorbim aci de clasificarea internă a acestei materii, care e așa de greu de făcut și care aproape nici n'a preocupat pe autorii programului.

Este o lege psihologică cunoscută, după care mintea omului și în special a copilului nu poate procedea deadreptul la cunoștințele de detaliu. Spre a procedea în chip temeinic, ea trebuie să pornească întotdeauna dela cadrul general și numai după ce acesta îi este bine fixat, poate trece cu seriozitate la studiile mai amănunțite. Din această necesitate neîndoelnică reiese nevoia de a prezenta întâi întreaga materie pe scurt, în lineamentele și principiile sale generale, și a nu pași decât în urmă, într'un al doilea stadiu cu totul distinct al predării, la expunerea particulară a amănunțelilor.

Acest sistem corespunde și trebuinței, ce simte spiritul, a unei preparațiuni. Nu poate studentul să pătrundă bine o problemă de detaliu până nu va avea cunoștința cel puțin generală a tuturor principiilor. Diferitele părți ale materiei se presupun unele pe altele în ordinea complexității. Cum se va putea oare vorbi cu detalii despre amănuntele capitoulului referitor la Socotelile tutelii, când nu se știe încă nici în general ce este o obligație, o proprietate, o succesiune, etc.? In orice caz fără o cunoștință preliminară și totală de ansamblu a fiecărei materii și a dreptului în general este imposibil a se face o studiere serioasă a controverselor dreptului și a amănunțelilor, care se întretes într'un mod atât de complex.

Întreaga această preparațiune trebuie neapărat făcută prin programul însuși și nu trebuie lăsată la voia întâmplărilor vieții și aptitudinilor fiecărui student.

Cu programa actuală, pe de altă parte, profesorul de multe ori nu are vreme să expună toată materia cum i se cere.

Studentul rămâne astfel cu goluri imense în instrucțiunea sa juridică, pe care nu le mai umple nici odată singur. Porțiuni esențiale din drept rămân total streine sufletelor așa zișilor juristi!

Aceștia sunt puși în situațiunea specialiștilor, care nu știu nimic din ramurile cele mai vecine, intim legate cu cunoștințele lor! Au învățat cu amănunte fastidioase unele chestiuni, iar altele, fără a

căror cel puțin lineamente generale nici o cunoștință serioasă și sistematică de ansamblu nu se poate închea, sunt pur și simplu ignorate!

În fine programa nu ține seama în nimic de necesitatea pedagogică inexorabilă de a porni în totdeauna de la intuiții concrete spre a putea ajunge în mod temeinic și treptat la cunoștința abstracțiilor. Realitatea juridică concretă și intuitivă nu stă în regulile de drept, nici în principii, nici în considerațiunile, pe care le încearcă știința dreptului asupra diferitelor instituțiuni.

Toate acestea sunt pure generalități: sunt reziduii foarte diluatați și îpelucrați prin abstragere din realitățile vii. Aceste realități sunt raporturile concrete și individuale de toate zilele, care se leagă între oameni potrivit aspirațiilor și intereselor lor și care formează obiectele variate de studiu ale științelor sociale.

Căci fiecare raport social își are calificarea sa proprie, juridică, constituind astfel fenomene concrete și individuale, în care partea juridică nici nu se poate concepe în mod separat de realitatea, căreia i se aplică.

Cum ar putea cineva să învețe înțelesul întreg, adânc al regulilor abstracte, care nu fac decât să rezumeze cazurilor concrete trecute și prezente, spre a încerca să prevadă pe cele viitoare, când nu are nici o idee de aceste realități sociale de multe ori așa de complexe?

Studentului nicăeri nu i s'a făcut această pregătire; nu i s'au descris organismele sociale, în care dreptul are să se aplice; el nu știe din ce nevoi naște fiecare fel de contracte sau se impun diferitele reguli de drept public și totuși e constrâns să învețe calificarea juridică abstractă a actelor, la care duc acele nevoi și organizarea satisfacerii lor!

În loc de a proceda dela cunoștința datelor concrete la aceea a generalităților, care se întemează pe ele, constatăm că programa oficială introduce de-a dreptul pe student în studiul celor mai grele abstracțiuni.

Iar rudimentele de economie politică, cerute de program, sunt așezate în anii din urmă de studii în loc de a fi la început. Cât despre economia națională, indispensabilă, spre a familiariza pe student, prin descrieri concrete și conștiințioase, cu marile realități economice din societate în genere și din a noastră în special, în zadar vom căuta-o printre materiile de predat. Programul o ignorează aproape cu desăvârșire.

Toate observațiunile, care preced, arată că nu considerațiuni pedagogice au prezidat la întocmirea programului Facultății noastre de Drept și aceasta este unul din motivele importante, pentru care studentul nu iese din această școală cu pregătirea, care s'ar cuveni.

Facultatea nu scoate oameni de știință; dar ea nu pregătește nici practiciani pricepuți.

Mai este nevoie să arătăm că absolventul nostru nu e înarmat pentru rolul dificil de creațiune sistematică a omului de știință? Dar el nici nu s'ar putea pregăti pentru aceasta, într'o școală, unde principala preocupare mărturisită este interpretarea textelor legislațiunii curente. Cât de departe este

o asemenea expunere de o operă științifică! Lipsurile iremediabile în ansamblu chiar și al acestor cunoștințe, necunoașterea realităților concrete, pe care se întemeiază fiecare din dispozițiunile legislației pozitive, ignoranța desăvârșită a relativității instituțiilor juridice al cărei simț nu poate fi dat decât numai prin studii temeinice de istorie universală a dreptului și de drept comparat, fac ca să nici nu poată fi nădejde de a putea obține un adevărat juriconsult numai prin mijlocul instrucției oficiale, pe care programele Facultății o oferă.

Aceasta, de altfel, la noi, nici nu afișează o asemenea pretențiune. Menirea Facultății de Drept ar fi numai să prepare mai ales din punctul de vedere practic pe viitorii avocați, magistrați și funcționari¹⁾.

Și totuși e știut că misiunea supremă a Universității este să fie un focar creator de știință. Cum și-ar putea ea atunci aroga dreptul de a renunța la cea mai înaltă îndatorire, pe care o are?

Dar Facultatea de Drept nu scoate nici cel puțin practiciani pregătiți. Licențiatul proaspăt nu știe nici să fie în mână un dosar, dar încă să dea o soluțiune în spețele zilnice așa de originale și de complicate! Este sigur că numai după ce a ășit din Facultate, tânărul începe a înțelege că dreptul e o lume radical deosebită de cea, pe care a învățat-o în școală. Și o nouă preparare de autodidact trebuie să înceapă în fiecare, fie că e funcționar, fie că e magistrat, fie că e avocat, fie că e om politic, preparare lentă și întâmplătoare, deci de cele mai multe ori incompletă, după aptitudinile și ocaziunile, care se prezintă individual fiecăruia.

Era și imposibil să fie altfel cu învățământul, pe care studentul îl primise și care, cu toate pretențiunile sale practice, se mărginește a fi o expunere teoretică a unor texte.

La acest rezultat, contribuie în chip incontestabil și regulamentul, care s'a făcut pentru obținerea diplomelor. Frecvența sesiunilor de examinare, ușurința examenelor, lipsa de control a prezenței la cursuri, ignorarea aproape desăvârșită a nevoiei de a lua contact individual cu studentul, a-l provoca și îndruma la lucru, fac par'că din școala de drept o instituțiune menită numai să decearnă cât mai repede și ușor diplome universitare.

În sfârșit o ultimă observațiune. Facultatea de drept prepară pe viitorii studenți nu numai pentru carierele pur judiciare (magistratura și baroul), dar încă și pentru studiul superior al economiei și pentru acel al vieții politice și administrative. A-

1) Non pas, et ceci je tiens à le déclarer tout de suite, que les Facultés de droit soient des Ecoles professionnelles, comme on le croit à tort dans certains milieux. Nous protestons depuis longtemps contre une qualification pareille. Nous n'enseignons ni le métier d'avocat, ni celui de magistrat, encore moins celui d'homme politique! Nous savons selon l'ancien adage, toujours vrai, que *jura in scholis deglucuntur, in palatiis digeruntur*. On peut avaler le Droit à la Faculté, on ne le digère qu'au Palais!..

„Pour tout dire les Facultés de droit sont et veulent rester des établissements d'enseignement supérieur. Et pour tâcher de mériter ce beau nom, nous recherchons librement, patiemment, scientifiquement, la vérité, toute la vérité. (F. Larnaede, Les Méthodes juridiques, Paris, 1911, pag. 3-4).

ceste trei ramuri se predau laolaltă fără nici o diferențiere și nici o sistematizare între ele. Este evident că între ele este o strânsă legătură, dar tot atât de adevărat este că fiecare dintre ele comportă studii speciale al căror centru de gravitate este altul. Se agită de ani de zile spre pildă chestiunea creerii unei școli superioare administrative: unde ar putea fi mai bine locul ei decât la Facultatea de Drept? Vechia prejudecată, că baza dreptului stă în dreptul privat, este astăzi cu desăvârșire înlăturată de toți cei, cari au cugetat matur la aceste probleme. Dreptul public în genere are o deosebită însemnătate pentru drept. El trebuie să facă, cu toate ramurile sale, între cari își are locul ca obiect de studii și viața administrativă, obiectul unei secțiuni aparte, deosebită de studiul dreptului privat, cum și de acela al economiei în genere. Altfel nu putem ajunge la rezultatele, pe cari toți le dorim ca Facultatea de Drept să le dea. O reorganizare întreagă și din acest punct de vedere este așa dar necesară.

Am schițat toate aceste constatări, pentru că ele ar putea fi de folos pentru constituirea unui nou plan de învățământ în Facultatea noastră de Drept. Într-o măsură mai mare sau mai mică, ele se potrivesc de altfel tuturor Facultăților de Drept din țară și chiar unora din streinătate. Observațiunile de mai sus pot astfel avea un interes chiar și pentru învățământul dreptului în genere.

Mircea Djuvara

PROBELE IN RÉFÉRÉ

Ca și în orice altă materie și în référé teoria probelor are mare importanță. Chestiunea admisibilității lor prezintă un interes marcat și prin discuția, la care a dat naștere.

Probă se numește mijlocul, ce se întrebuințează, pentru a convinge pe judecător. Este demonstrativ unei premise, sau a unei realități de fapt¹⁾.

Se știe că probele sunt felurite și materii deosebite.

Astfel avem constatări materiale, prezumțiile, martori, recunoașterea părților, în sfârșit actele, dovezi preconstituite.

În materia referului s'a pus întrebarea dacă se poate administra probe; și îndoiala venea de acolo, că fiind o instanță unde urgența trebuie să predomină și unde nu se tranșează fondul, cum s'ar putea face dovezi?

Cu toate acestea doctrina în genere s'a pronunțat, și nici nu putea face altfel, în sensul că trebuiesc admise dovezi și în această materie. Toate măsurile de instrucție, ce sunt de natură să lumineze pe președinte, pot fi ordonate și în această instanță²⁾. În fața sa sunt admisibile aceleași dovezi, ca și în instanța de drept comun³⁾.

1) Comp, Glason et Tissier, *Traité théorique et pratique de procédure civile*, c. III, t II, p. 653.

2) Toutes les mesures d'instruction de nature à éclairer le juge, enquête, comparution des parties, peuvent être ordonnées par le président, si-il le juge nécessaire, avant de se prononcer (Réné Japist, *Traité élémentaire de procédure*).

3) A. Curet, t II, p. 574. *La Jurisdiction des référés*.

Înalta noastră Curte de Casație, având să se pronunțe asupra acestei chestiuni a dat o hotărâre de principiu, spunând că deși ne aflăm în fața unei instanțe sumare și excepționale, totuși și în această materie, principal sunt admisibile dovezile de drept comun, cum ar fi martori, expertizele, precum și celelalte dovezi⁴⁾.

Înalta Curte dând această soluțiune a făcut o justă aplicare a principiilor de drept, permițând admiterea dovezilor în materie de référé. Ea a tranșat punctul de îndoială, având în vedere după cum s'a spus atât natura acestor ordonanțe cât și urgența.

În adevăr, o examinare mai atentă ne îndreptățește să conchidem că nu trebuie să refuzăm admiterea dovezilor în referé; Că, ceea ce trebuie să facem este examinarea în speță dacă se crede sau nu admiterea lor.

Dacă am decide astfel ar fi să dăm acestei instituții o întrebuințare prea redusă și din acest punct de vedere nu am fi poate următorii scopului legiuitorului din 1900.

În Franța, după cum s'a văzut, admiterea principală a probelor pare incontestabilă⁵⁾.

Cred că în această materie s'ar putea primi următorul criteriu de judecată. Aceiași dificultate, sau mai bine zis același fel de a se pune problema, se găsește într'altă materie, care are asemănare cu instituția, de care ne ocupăm sub anumite raporturi. Este vorba de materia posesiunii, unde tot astfel se judecă ceva provizoriu și unde nu se atinge fondul dreptului.

Se cunoaște importanța chestiune a cumulului petitorului cu posesorul și cum acest cumul nu este permis. Se știe de asemenea că acest lucru nu este posibil tocmai fiindcă pe calea petitorului se tranșează fondul dreptului, iar în posesor, nu se discută decât posesiunea.

În posesor nu se poate admite o anchetă, sau alt mijloc de instrucție, când el ar privi soluțiunea procesului în fond, dar aceste dovezi vor putea fi primite, când ele ar fi în legătură numai cu posesia, bunăoară, când ar avea de scop, să stabilească caracterul unei posesii⁶⁾.

Aceiași idee cred că trebuie să ne conducă și în referé, unde vom refuza întotdeauna o dovadă,

4) Cas. I 18 Oct. 1922 C. J. No. 23923 „Tribunalul a respins acest mijloc de dovadă, motivând că probele prevăzute de dreptul comun, nu se pot administra pe calea procedurii sumare a art. 66 bis pr. civ. Considerând, că dacă în interesul rezolvării a unei cereri, ce tinde la asigurarea unui drept, care s'ar păgubi prin întârziere, instanțele excepționale creiate prin acest text de lege nu pot examina însuși fondul dreptului în litigiu și sunt ținute să facă numai un examen sumar al afacerii, ele au însă obligațiunea de a examina mijloacele de probă invocate de părți, pentru a justifica necesitatea măsurii provizorii ce se solicită; Că în principiu probele permise de dreptul comun sunt admisibile cu ocaziunea unei asemenea cereri, astfel că tribunalul horărând, în specie, că probele prin interigator, martori, expertiză și alte probe prevăzute de dreptul comun nu sunt admisibile în aceste litigii violează art. 66 bis“.

5) „Les modes des preuves admissibles devant le tribunal sont également devant le juge des référés. La preuve par écrit, la preuve par témoins, la quelle se fera suivant les formes des enquêtes sommées, l'aveu, le serment decisoire ou supplémentaire sont donc recevables en référé (A. Curet. op. cit, p. 574 vol. II).

6) Glasson, cd. II, t I, p. 280.

care ar tranșa fondul dreptului și ar face iluzorie urgența, care este de esența referului. Dar în afară de acestea, cu aceste îngrădiri, cred că nu se poate refuza principial probele în referu. Martorii, interogatul, prezumțiile, jurământul, expertiza, sau cercetările locale nu vor putea fi refuzate.

În privința probelor preconstituite, a actelor mai dinainte făurite, admiterea lor în referu pare mai îndoioasă, căci mai întotdeauna, ele vor privi însuși fondul dreptului; totuși vor fi cazuri, în care judecătorul va putea admite și aceste dovezi apreciind în speță.

Într'un cuvânt, pentru a îmbrățișa problema admisibilității probelor în referu într'o formulă generală, vom zice că judecătorul va avea să aprecieze dacă proba cerută este concludentă și soluționează un punct, ce poate fi dedus spre rezolvare în această instanță. De câteori însă primirea unei probe va presupune examinarea fondului, o va respinge ca inadmisibilă⁷⁾.

Tendința admisibilității probelor în referu de altfel își face tot mai mult drum. Un proiect de lege depus în camera franceză datorit inițiativei ministrului de justiție Cruppi și votat de adunarea deputaților în 1919 pe lângă că preconizează o largă estindere a referului, admite în acelaș timp și toate măsurile de instrucție necesare: audierea martorilor, expertizele, cercetările la fața locului, întărind astfel mișcarea jurisprudențială și soluțiunile doctrinale pe care le-am văzut.

Gh. Popescu

*Jud. Trib. Ilfov
Profesor Suplinitor la Facultatea
de Drept din București*

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența dela 16 Februarie 1927

Președinția d-lui Oscar N. Nicolescu, președinte

Teodor Băcanu și C. Dinu cu Polixenia Dumitrescu

INCHIRIERE.—ORDONANȚĂ DE EVACUARE.—CĂI DE ATAC.—APEL.—CONTESTAȚIE.—RENUNȚAREA ANTICIPATĂ PRIN CONTRACTUL DE INCHIRIERE.—ART. 12, 13, 19 ȘI 20 LEGEA PROPRIETARILOR.—ART. 5 ȘI 969 COD. CIVIL.

Cu toate că pătrivit art. 5 din cod. civ. nu se poate deroga prin convențiuni la legile cari interesează ordinea publică și bunele moravuri, totuși față de dispozițiunile art. 12 din legea proprietarilor care acordă celui nemulțumit alegerea între cele două căi de atac, apel și contestație, este perfect valabilă stipulațiunea dintr'un contract de închiriere sau arendare prin care locatarii declară că în caz de diferend renunță la contestațiune.

No 62.—Respins recursul făcut de Teodor Băcanu și C. Dinu în contra hotărârei Curței de Apel din Galați S. I cu No. 44 1926 în proces cu Polixenia T. Dumitrescu.

S'au ascultat d-nii avocați Stoicescu pentru recurenți și Demetrescu-Galați pentru infimată.

7) Vezi nota C. J. 23/923.

Curtea deliberând,

Asupra celor trei motive de casare singurele cari au fost susținute de recurenți:

1. „Omisiune esențială exces de putere”.
2. „Omisiune esențială, exces de putere, eroare grosieră de fapt”.
3. „Violare de lege. Nulitatea clauzelor prin care cineva renunță la contestație. Violarea art. 5 cod. civil”.

Având în vedere că din decizia supusă recursului se constată, în fapt, că prin contractul autentificat de Tribunalul Covurlui la No. 4290 din 20 Octombrie 1922, Teodor Dumitrescu, soțul intimatei Polixenia T. Dumitrescu, azi decedat, în calitate de soț dotal, a arendat recurenților T. Băcanu și C. Dinu moșia dotală numită „Bătrânul Bogdan” din județul Covurlui, pe termen de 7 ani, cu începere dela 26 Octombrie 1922, cu arendă anuală de 55.000 lei plătită în două rate semestriale: la 1 Septembrie și 1 Martie ale fiecărui an și sub condiția rezolutorie expusă cuprinsă în art. 6 din contract că, în caz de neplata arendei la termenele stipulate, contractul rămâne de drept reziliat și arendașii evacuați de pe moșie fără somațiune, punere în întârziere sau acțiune în judecată, ci numai prin simpla neplată a arendei la termenele stipulate „și fără drept de contestație la ordonanța de evacuare”; că, prin petiția înregistrată la No. 16918 din 22 Octombrie 1924 soțul dotal T. Dumitrescu cerând rezilierea contractului și expulzarea de pe moșie a arendașilor pe motiv că aceștia nu i-au plătit, conform convențiunei rata semestrială de arendă la 1 Septembrie 1924, președintele Tribunalului Covurlui s. II-a a admis cererea prin ordonanța prezidențială cu No. 10976 din aceiași zi, dată fără citarea părților, și a ordonat evacuarea de pe moșie a arendașilor.

Că, la executarea acestei ordonanțe, arendașii au făcut contestație pe motiv că au achitat la termen arenda, contestație care, după ce a fost admisă de Tribunal prin senința No. 84/925, a fost respinsă ca inadmisibilă, în urma apelului proprietarei Polixenia T. Dumitrescu, de Curtea din Galați s. I-a prin decizia No. 44/926, atacată la rându-i prin recursul de față de către contestatorii arendași Teodor Băcanu și C. Dinu.

Având în vedere că, pentru a da această soluțiune Curtea de fond argumentează că din moment ce prin art. 6 din contractul de arendare arendașii au renunțat, în mod valabil, la dreptul de contestație în contra ordonanței de evacuare, ei nu mai puteau uza de această cale, ci de aceea a apelului, de care, deși le era deschisă, nu au uzat.

Considerând că, din dispozițiunile art. 12, 13, 19 și 20 din legea asupra drepturilor proprietarilor, rezultă că legiuitorul în această materie a instituit două căi de reformare a hotărârei dată de președintele Tribunalului sau de judecătorul de ocol în baza acestei legi; una, a apelului la instanța superioară și a recursului la Curtea de Casație (art. 12), și alta a contestațiunei la aceiași instanță în contra executării hotărârei; că, partea are facultatea de a alege între aceste două căi, calea aleasă excluzând pe cealaltă, conform principiului „electa una via...” și că

contestațiunea nu constituie o cale extraordinară propriu zisă întrucât atunci când ordonanța prezidențială este dată fără citarea părților, cel executat sau evacuat poate, uzând de calea contestațiunii, să deducă mijloace de apărare de fond.

Considerând că, dacă după art. 5 cod. civil, invocat de recurent, nu se poate deroga prin convențiuni la legile cari interesează ordinea publică și bunele moravuri, este neîndoios însă, față cu dispozițiunile art. 12 din legea asupra drepturilor proprietarilor care acordă celui nemulțumit alegerea între cele două căi de atac, apel și contestație, că stipulațiunea dintr'un contract de arendare prin care arendașii declară că, în caz de diferend, renunță la contestațiune, la ordonanța prezidențială ce se va pronunța, este perfect valabilă.

Considerând că, după dispozițiunile art. 969 cod. civ., convențiunile legal făcute au putere de lege între părțile contractante; că, interpretarea convențiunilor aparține judecătorului fondului; că, el nu violează acest text când se mărginește a determina înțelesul actului, interpretând, fără vre-o denaturare, clauzele ce conține și cercetând într'insele intențiunea comună a părților.

Considerând, în speță, că Curtea de apel examinând dispozițiunea art. 6 din contractul de arendare și declarând că recurenții au renunțat numai la calea contestațiunii contra executării ordonanței prezidențiale, iar nu și la calea apelului și la cea prevăzută de art. 19 din legea asupra drepturilor proprietarilor, a interpretat fără denaturare art. 6 din contract și deci în mod suveran.

Considerând, pe de altă parte, că instanța de fond constatând că recurenții au renunțat numai la calea contestațiunii, implicit s'a pronunțat și a înlăturat susținerea recurenților că ei prin cuvântul „contestație” au înțeles orice cale de atac, și deci Curtea nu a săvârșit nici o omisiune esențială în această privință.

Considerând de asemenea, că dacă instanța de fond nu s'a pronunțat asupra susținerii recurenților că au renunțat la calea contestațiunii numai pentru cazul de neplata arende și că, întrucât au achitat-o, contestațiunea a devenit admisibilă, această omisiune însă nu este esențială față cu clauza din art. 6 din contractul de arendare, de oarece inadmisibilitatea contestațiunii, formal stipulată prin convenție, nu poate să depindă de judecata ce ar urma pe însăși această cale a contestațiunii, asupra chestiunii de a se ști dacă arenda datorită a fost sau nu plătită la timp.

Că, astfel fiind, cu drept cuvânt instanța de fond a respins contestația ca inadmisibilă.

Că dar, motivele de casare susținute sunt nefundate și recursul urmează să fie respins ca atare.

Având în vedere și cererea intimă de a i se a corda cheltueli de judecată, pe care Curtea în aprecierea sa le fixează la suma de 3500 lei.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI S. I

Audiența dela 12 Noembrie 1927

Președinția d-lui D. Volanschi, Prim-Președinte

C. Diamand cu H. Edelstein și alții

VÂNZARE COACTIVĂ.—SCOPUL ÎN CARE A FOST CREATĂ.—STABILIREA DIFERENȚEI DE PREȚ ȘI A DAUNELOR.—DACĂ ÎN CAZ DE NEEXECUTARE DIN PARTEA VÂNZĂTORULUI, CUMPĂRĂTORUL MAI POATE OFERI SPRE CUMPĂRARE TITLURI CE NU SUNT COTATE LA BURSĂ.—ART. 68 COD. CIM.

BURSĂ.—MIJLOCITOR OFICIAL, — AFACERI ÎNCHEIATE.—CONSTATAȚI — FORTA PROBANTĂ.— ÎNSCRIERE ÎN FALS.— FRAUDĂ.— SIMULAȚIUNE.—ART. 44 DIN LEGEA BURSELOR ȘI 67 AL. III DIN REGULAMENT.

VÂNZARE COACTIVĂ.— FACA PARTEA CARE RENUNȚĂ LA ACEASTĂ CALE POATE CERE ÎN SUBSIDIAR REZILIAREA CONTRACTULUI.— DAUNE INTERNE.—ART. 68 C. COM.

1. Dispozițiunea cuprinsă în art. 68 cod. com. care acordă cumpărătorului, dacă vânzătorul nu și-a executat obligațiunea, dreptul de a cumpăra lucrul în comptul său, printr'un ofițer public însărcinat cu o asemenea funcțiune, este creată ca să se poată stabili cu certitudine diferența de preț și deci și daunele la care poate fi obligată partea care nu și-a executat prestațiunea, astfel că este inadmisibil ca în caz de neexecutarea obligațiunii de către vânzător, cumpărătorul însuși să fixeze cuantumul daunelor, prin oferirea spre cumpărare a unor acțiuni care nu se găsesc pe piață, care nu sunt cotate în Bursă și pe care în mare parte le deține el însuși.

2. Cu toate că art. 44 din legea Burselor din 1913 cum și art. 67 al. II din regulamentul acestei legi proclamă că afacerile încheiate prin mijlocitor oficial în Bursă fac deplină credință în justiție, fiind crezute în totul până la înscrierea în fals, aceasta se referă însă numai la constatările făcute de sindic, fără să dovedească și sinceritatea lor, ceace nu împiedică puțința de a se stabili atât simulațiunea actelor săvârșite cât și fraudă.

3. Oricine recurge la calea prevăzută de art. 68 cod. com. poate să revină și să ceară pur și simplu rezilierea contractului, pentru cuvântul că renunțarea nu se presupune și atât vânzarea coactivă cât și rezilierea sunt două resurse la care partea poate recurge.

Prin urmare numai vânzarea coactivă și înfăptuită, nu și cea cerută dar înlăturată, exclude posibilitatea unei cereri de reziliere formulată în subsidiar.

No. 81. — Respins apelul făcut de C. Diamand și admis în parte apelul făcut de H. Edelstein în contra sentinței comerciale eu No. 58/926 a Trib. Iași S. III.

S'au ascultat D-nii avocați P. Sion din partea apelantului P. Diamand; L. Rosei și C. Simionescu din partea apelantului H. Edelstein; Alfons Herovanu din partea intimărilor Marcu și Salvator Scutari; și I. Atanasiu din partea intimărilor Banca Națională a României.

Curtea,

Asupra apelurilor conexe, introduse de C. Diamant, în calitate de lichidator al Societății în nume colectiv „Progresul Cerealist” și Hirsch Edelstein, în contra sentinței comerciale Nr. 58 din 1 Martie 1926, a Tribunalului Iași, Secția III-a.

Având în vedere susținerile orale ale părților, concluziunile lor scrise, actele și dovezile administrate în cauză, din complexul cărora se stabilește ceea ce urmează:

La 11 Aprilie 1923 Soc. „Progresul Cerealist”, a cumpărat dela Hirsch Edelstein, 127 acțiuni „Moara Iașilor” scotite a 8000 lei bucata, primind valoarea lor integrală de lei 1.016.000. Din aceste 127 acțiuni Edelstein a predat numai 115 rămânând ca restul de 12 să le predea la 1 Iulie 1923, în formă de duplicate, de oarece originalele depuse la Banca Națională, fusese evacuate la Moscova. Din aceste 12 duplicate Edelstein, n'a predat decât 2, restul de 10 acțiuni cumpărate dela Salvador Scutari, fiind depuse de Marco Scutari, dela care le cumpărase Salvador. Progresul Cerealist prin notificare adresată lui Edelstein la 9 August 1923, îi acordă un ultim termen de predare la 20 August 1923, înștiințându-l că'n caz contrariu acțiunile vor fi cumpărate prin Bursă, în comptul său. Următoare, Societatea obține autorizația Tribunalului Iași S. III-a Nr. 4612/1924, întemeiată pe dispozițiunile art. 68 cod. com.

În executarea acestei ordonanțe, Sindicul Bursei cu borderoul Nr. 2140 din 14 August 1924 constată că s'a cumpărat zece acțiuni „Moara Iașilor” pe preț de 40.000 lei bucata. La 20 August 1924 Progresul Cerealist cheamă în judecată pe Edelstein, cerându-i suma de lei 420.000 justificată în chipul următor: 80.000 lei, valoarea primită pentru 10 acțiuni nepredate; 320.000 lei diferența de cost a acestor acțiuni raportată la prețul cumpărării lor prin Bursă și 20.000 lei, taxe, curtaje, dobânzi. Ca răspuns la această acțiune, Edelstein a chemat în garanție atât pe Salvador și Marco Scutari, cât și pe Banca Națională a României. Tribunalul Iași, Secția III-a, prin sentința comercială Nr. 58 din 1 Martie 1926, a admis în parte acțiunea introdusă de Progresul Cerealist, a declarat reziliat contractul privitor la vânzarea celor 10 acțiuni, obligând pe Edelstein să restituie prețul lor de 80.000 cu procente, plus 20.000 lei cheutueli de judecată respingând ca neîntemeiate cererile de chemare în garanție. În contra acestei sentințe, atât Progresul Cerealist cât și Edelstein, au declarat apelul de față.

În ce privește apelul Progresului Cerealist, asupra primului motiv și anume: greșit Tribunalul a înlăturat executarea coactivă ca simulată și ca consecință greșit a respins condamnarea lui Edelstein la plata sumei reprezentând diferența de preț.

Având în vedere că, un contract de vânzare a intervenit între părți și însuși vânzătorul recunoaște că nu și-a executat obligația de predare a celor 10 acțiuni, pentru care a primit prețul.

Având în vedere că Progresul Cerealist a cerut executarea contractului alegând calea prevăzută de art. 68 cod. com., care s'a și efectuat prin cumpărarea unui număr de 10 acțiuni „Moara Iașilor” prin

Sindicul Bursei, operațiune făcută în condițiunile de formă cerute de lege.

Considerând că art. 68 din cod. com. acordă cumpărătorului, dacă vânzătorul nu și-a executat obligațiunea sa, dreptul de a cumpăra lucrul în comptul său, printr'un ofițer public însărcinat cu asemenea funcțiune.

Că această dispozițiune, după cum rezultă din însuși textul articolului care o cuprinde, este creată ca să se poată stabili cu certitudine diferența de preț, și deci, daunele la care poate fi obligată partea care nu și-a executat prestațiunea.

Considerând că, deși rt. 44 din Legea Burselor din 1913, cum și art. 67 al. II din Regulamentul acestei legi proclamă că, afacerile încheiate prin mijloacilor oficial în Bursă fac deplină credință în Justiție, fiind crezute în totul până la înscrierea în fals, aceasta se referă numai la constatările făcute de Sindic, fără să dovedească și sinceritatea lor, ceea ce nu împiedică puțința de a se stabili simulațiunea actelor săvârșite și fraudă.

Că Edelstein, ca terțiu, uzând de mijloacele de dovadă pe care legea i le pune la îndemână și anume: din răspunsul la interogator al asociațiilor Soc. Progresul Cerealist (Machles, Leibovici, Lobel și Marcovici); din adresa Sindicului Bursei, în urma intervenției Tribunalului, care stabilește că acțiunile au fost cumpărate dela M. Lobel; din borderoul aflat la dosar, cu data de 23 Martie 1923, constatator că aceste 10 acțiuni vândute în Bursă, au fost cumpărate de Progresul Cerealist dela O. C. Drăcșineanu; coroborate cu împrejurarea că, acțiunile „Morei Iașilor” nu erau pe piață, acționarii fiind împărțiți în 2 tabere care și disputau întâietatea, majoritatea fiind reprezentată de Progresul Cerealist care deținea 243 acțiuni din totalul lor de 360, încât numai deținătorii lor puteau să le ofere spre vânzare, cu prețuri care din această cauză erau arbitrare.

Că, din toate aceste temeieri s'a constatat cu prisosință, că în cazul de față ne aflăm în fața unei vânzări simulate, de vreme ce Progresul Cerealist, reprezentat prin unul din componenții săi M. Lobel, a figurat înaintea Sindicului Bursei în îndoita calitate de vânzător și cumpărător, astfel că Societatea în realitate a dobândit propriile sale acțiuni.

Considerând că, rațiunea executării silite prevăzute în art. 68 cod. com. constă în stabilirea exactă a daunelor care s'ar cuveni din neexecutare, încât este inadmisibil ca însuși cumpărătorul să fixeze quantumul lor, prin oferirea spre cumpărare a unor acțiuni care nu se găseau pe piață, care nu erau cotate în Bursă și care erau deținute în mare parte de cumpărător, — afirmațiunea că aceste acțiuni ar fi trecut în proprietatea exclusivă a lui M. Lobel, rămânând nedovedită.

Că, deci, această cumpărare făcută conform art. 68 din cod. com. și investită cu formele legale, este în realitate lipsită de sinceritate, economicoasă și ca atare urmează să fie înlăturată.

În ce privește al 2-lea motiv de apel invocat de Progresul Cerealist, care presupune înlăturarea vânzării coactive, dar care pretinde că cumpărarea făcută în Bursă, prin intermediul unui mijlo-

citor oficial, trebuie să rămână în picioare în ce privește prețul, ca normă pentru stabilirea prețului de vânzare a acestor acțiuni și ca consecință, trebuie să reprezinte însuși daunele suferite.

Având în vedere că, odată statornicită simulațiunea vânzării coactive, întreaga operațiune în complexul ei cade și este considerată fără de efect.

Considerând că, în asemenea condițiuni, prețul socotit neconform cu realitatea și deci nesincer, nu poate servi la determinarea daunelor — această întâmplându-se numai în cazul unei executări coactive confirmate și neisbită de nici un viciu.

Că, în cazul de față, vânzarea coactivă fiind înlăturată, daunele urmează să fie dovedite cu toate mijlocele îngăduite de lege, astfel că și acest motiv urmează să nu fie ținut în seamă.

În ce privește motivul invocat de Edelstein și a nume că: Tribunalul greșit a judecat cererea subsidiară admitând rezilierea contractului, când acțiunea avea de scop numai diferența de preț rezultând dintr'o executare coactivă, reziliere care s'a făcut cu nesocotirea dispozițiilor art. 69 pr. civ.

Având în vedere că, în principiu, ori cine recurge la calea prevăzută de art. 68 cod. com. poate să revină și să ceară pur și simplu rezilierea contractului, pentru cuvântul că renunțarea nu se presupune și atât vânzarea coactivă cât și rezilierea, sunt două resurse la care partea poate recurge.

Considerând că, numai executarea coactivă cerută și înlăturată, nu și cea cerută dar înlăturată, ar exclude posibilitatea unei cereri de reziliere, formulată în subsidiar.

Că, singura chestiune care rămâne în discuție este, dacă cumpărătorul poate face cererea de reziliere în aceeași instanță, sau trebuie să facă o nouă reclamațiune.

Considerând că, numai în apel nu s'ar mai putea face o nouă cerere, alta decât cea cuprinsă în petițiunea de legare a instanței, că singurul drept al părții potrivnice era să nu primească judecata asupra acestui punct, înainte de comunicare și că necerând comunicarea a înțeles să ratifice cererea subsidiară, întemeiată pe dispozițiunile art. 69 c. pr. civ.

Că, astfel fiind, tribunalul a judecat întemeiat juridicește cererea de reziliere formulată potrivit art. 1320 și 1020—1021 din cod. civ. constatând călcarea obligației principale de predare a lucrului vândut, care nu s'a făcut nici după punerea în întârziere, nici până în prezent.

Având în vedere quantumul daunelor formulate de apelanta reclamantă Soc. Progresul Cerealist, rezultând din neîndeplinirea condițiunii de predare.

Având în vedere că aceste daune nu pot consta decât din diferența de preț, la data când contractul trebuia executat adică la 1 Iulie 1923, când urmează să fie despăgubit creditorul de toate consecințele directe ale acestei neexecutări, daune suferite și câștigul împedit.

Că, prețurile obișnuite ale acțiunilor în litigiu în 1923, nu și acele obținute anterior sau posterior acestei date, sunt singurile pe care se poate pune teimeu.

Considerând că, din martorii ascultați: C. Cer-

chez, Rubin Iancu și Leon Iancu se stabilește că, la data executării contractului acțiunile „Morei Iașului” nu se vindeau mai scump de 8000 lei bucata, astfel cum au fost vândute de Edelstein.

Că, variațiunile de preț, suma de 20.000 lei pe bucata obținută în 1922, se explică prin faptul că O. C. Drăcsineanu, care le-a vândut cu acest preț, era conducătorul de fapt al Societății și Consorțiul care voia să pună mâna pe Societate avea tot interesul să-l îndepărteze.

Tot astfel să explică și prețul de 18.000 lei obținut în 1924 când componenții Progresului Cerealist, ofereau prețuri mari pentru a obține predominanța în gestiunea și administrația Societății, împărțită în două grupuri care voiau să se excludă unul pe altul. Că, chiar în 1924, după ce Progresul Cerealist și-a asigurat majoritatea acțiunilor, aceste prețuri au scăzut, astfel că s'au cumpărat cu 7.500 lei bucata.

Considerând că, pentru 1923 negăsindu-se alt criteriu de apreciere în privința prețului acestor acțiuni decât acel de 8000 lei bucata cu cât fusese cumpărate de Progresul Cerealist de la Edelstein, daunele care ar fi trebuit să reiasă din diferența acestui preț inițial, bine și temeinic, au fost înlăturate ca nedovedite.

Având în vedere cererile de garanție îndreptate de Edelstein contra lui Salvador Scutari, autorul a acestuia Marco Scutari și Banca Națională.

Având în vedere că din sentința Tribunalului Iași S. III-a Nr. 162 din 12 Septembrie 1921, se constată că Salyador Scutari a predat lui Edelstein certificatul de depozit al Băncii Naționale și a ratificat operațiunea acestei vânzări.

Considerând că, Banca Națională a îndeplinit obligațiunile prevăzute în art. 1599 și urm. cod. civ. cât și acele prevăzute de art. 1 și 4 din legea care autoriză eliberarea de duplicate, și a declarat că este gata să recunoască pe Edelstein drept proprietar, imediat ce se va produce o sentință judecătorească, sau un act autentic care să dovedească dreptul său.

Că, Edelstein, nefiind diligent să obțină dela Salyador-Marco Scutari această recunoaștere, ci împăcându-se, astfel cum dovedește sentința sus menționată, urmează să se constate că chemații în garanție nu au fost și nu sunt în culpă, astfel că bine a fost respinsă cererea îndreptată contra lor.

Având în vedere motivul privitor la cheltuelile acordate în sumă de lei 20.000.

Având în vedere că aceste cheltueli au fost cerute pentru acțiunea formulată în întregul ei, dar care cată a fi reduse prin judecată astfel că urmează a fi proporționalizate.

Considerând că în această privință, Curtea socotind împrejurările, înțelege să le compenseze în parte și pentru rest, apreciind decide a fi reduse la totalul de lei 6000.

Pentru aceste motive, redactate de d. Consilier George Volenti, respinge, etc.

Semnați: *D. Volanschi, E. Petit, Gh. Volenti.*